IX. ÉVFOLYAM. Debreczen, szombat 1912. junius 29. 26. SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre . . . 6 korona
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER:
szombaton és egyes rendkivüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közlevéltár (városháza, földszint 7. sz. Ide küldendők a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat irodája. Ide küldendők az előfizetési dijak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMÜVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Fő- és allevéltárosok helyzete.

Kartársaim figyelmét bizonyára nem kerülte ki a vármegyei tisztviselők illetményeinek szabályozásáról szóló 1904. évi X. t.-c. módositásáról szóló törvényjavaslat elfogadása, mely a vármegyei fő- és allevéltárosok jövő illetményei felől is rendelkezik.

Tekintettel arra, hogy a városi törvény ugyanezen vezető elveket fogja alkalmazni, elérkezettnek látom az időt arra nézve, hogy állásunk érdekében közös cselekvésre szólitsam fel valamennyi vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott város fő- és allevéltárosait.

Mielőtt bővebben szólanék a rajtunk esett sérelmekről, nem mulaszthatom el annak kijelentését, hogy az ujabbi kudarcnak első sorban magunk vagyunk az okai és nembánomságunk idézte elő azt, hogy ismét háttérbe szorultunk.

Mintegy két éve ugyanis nehány lelkes kollegám felszólitására körlevélben hivtam fel az összes vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott vorosok fő- és allevéltárosait egy oly mozgalom meginditására, mely alkalmas lesz állásunk emelésére és kedvezőbb fizető osztály elérésére. A felhivásnak annyi eredménye volt, hogy első izben nyolcan, másodizben tizen jöttünk össze Budapesten ügyünk megbeszélésére. Mi azonban a vállalt munkát ennek dacára is teljesitettük és megszerkesztett memorandumunkat a belügyminiszteriumba személyesen elvittük. Némethy Károly államtitkár ur ő méltósága lekötelező kegyelemmel hallgatta meg szóval is előterjesztett kérelmünket és a küldöttséget biztositotta arról, hogy a felhozott inditó okokokat annak idején mérlegelni fogja. Éppen azért én, jóllehet egyik-másik kartársunk uj akcióra serkentett aggodalmas leveleivel, — nem tartottam szükségesnek a további lépéseket és megnyugodtam abban a biztos tudatban, hogy a rendezésnél a főlevéltárosok megkapják minden külön kikötés mellett a VIII-ik fizető osztályba sorolást.

Be kell ismernem, hogy reményemben csalódtam, feltevésemben csalódtam, mert az 1904-ik évi X. t.-c. módositása szerint a főlevéltárosok ezentul is a IX. fizető osztályban, az allevéltárosok pedig a X-ikbe maradnak, azonban az előbbiek bejutnak a VIII-ikba, ha az országos levéltári fogalmazói vizsgálatot leteszik. Mi, vagyis azon főlevéltárosok, akik vagy megfelelő főiskolai képesités hiányában, vagy nemakarásból nem teszik le a fogalmazói szakvizsgálatot, azok örök időre a IX. fizető osztályba maradnak, azonban a főlevéltárosok 1000, az allevéltárosok 600 korona fizetési pótlékot kapnak.

Végignézve azon állásokat, melyeket a törvény a IX. fizető osztályba sorol, nyomban észrevehetjük, hogy a törvényhatósági főlevéltárosokkal nagy sérelem történt az uj törvény megalkotásánál és bizony-bizony, ha Telegdy József országgyülési képviselő védelmünkre nem kél, szerény 600 korona fizetési pótlék jelezte volna azt, hogy a kormány helyzetünkön segiteni akart. A IX. fizető osztályban ugyanis olyan állások vannak, melyekhez csak minimális képesités kivántatik és ennek dacára ezek jó nagyrésze elérték a VIII. és VII-ik fizető osztályt. És én, aki beszreztem a vármegyei és törvényhatósági joggal felruházott városok fő- és allevéltárosainak képesitését, állitom, hogy a közigazgatás egy ágában sincs oly tudományosan képzett gárda, mint a levéltárosi. A levéltárosok 85%-a középiskolai, főiskolai, egyetemi, akadémiai képesitéssel bir, vannak köztünk tudorok, ügyvédek, középiskolai tanárok, szerkesztők, neves, országosan ismert irók, akik szakmunkákat irnak és a tudományos, valamint a szépirodalmat művelik.

Sehogysem tudjuk tehát megmagyarázni ennek dacára azt, hogy miért sorozza a törvény a magas képesitéssel biró levéltárosokat a IX. fizető osztályba? Miért sorozza, mikor rámutattunk memorandumunkban mindarra, ami megokolttá tette jobb fizető osztályba sorolásunkat. És én ennek egyik okát ismételten abban találom, hogy a levéltárosi kar a pihenés és nembánomság puha párnájára dőlve, bizonyos fatalizmussal várta azt a közmondásos sült galambot, mely azonban most hitvány sovány veréb alakjában hullott elébe.

A törvény azonban mégis ugy gondolkozott, hogy esett valami sérelem a levéltárosi karon, azért tehát alternativát állitott fel. Ha a levéltáros leteszi az országos levéltári fogalmazói szakvizsgálatot, az esetben bekerül a VIII-ik fizető osztályba, ez esetben azonban nem jár az 1000 korona fizetési pótlék. Ha azonban nem vállalja ezen vizsgálat letételét, vagy koránál fogva, vagy talán mivel nincs akadémiai, egyetemi képesitése, akkor marad a IX-ik fizető osztályba 1000 kor. fizetési pótlékkal. Ha tehát elakarja a főlevéltáros érni a VIII-ik fizető osztályt, fogjon hozzá 30—60 éves korában egy vizsgálat letételéhez, vagy olyan vizsgálathoz, mely ugyan nem sokban különbözik a levéltárosi szakvizsgálattól és amelyet bármily képesitett levéltáros letehet könnyen, mégis érthetetlennek tartjuk ezt a kikötést akkor, mikor a VIII. fizető osztályt olyan tisztviselők és hivatalnokok is elérhetik, akik négy középiskolánál nagyobb képesitést nem mutatnak fel, sem irodalmi vagy tudományos működést, talán az ujságolvasáson kivül nem fejtenek ki.

Mindezekből tehát világos, hogy a VIII-ik fizető osztály csak akkor nyilik meg a törvényhatósági főlevéltárosok előtt, ha a fogalmazói szakvizsgálatot leteszik, ellenben örökre el van zárva azok előtt, akik egyetemi, vagy akadémiai végbizonyizvánnyal nem birnak.

Annak idején mi memorandumunkban azt kértük,

hogy a törvény kösse a főlevéltárosi állást egyetemi végzettséghez. Emelni akartuk ezáltal a kar erkölcsi és tudományos értékét. Ezzel szemben a törvény uj módositása felállit egy választó falat az országos levéltári fogalmazói szakvizsgálat képében és azt kivánja, hogy az a hosszu éveken át tudással müködő főlevéltáros álljon ki egy uj vizsgálatot azért, hogy egy uj fizető osztállyal előbbre jusson.

Ismerem kartársaim erkölcsi értékét sokoldalu tudását, melynek látható jeleit látom tudományos és szépirodalmunkban. A multak őrei képzett, egész emberek. Éppen azért meg vagyok győződve, hogy valamennyi egyetemi és akadémiát végzett kartársaim le fogják tenni az országos levéltári fogalmazói szakvizsgálatot, azok pedig, akiknek nincs meg az egyetemi és akadémiai képesitésük: vagy szerezzék meg ezt, vagy pedig egyelőre elégedjenek meg a törvényben biztositott 1000 korona fizetési pótlékkal, amely mégis csak lendit valamit anyagi helyzetükön. A törvény kész, szentesitve van, most tehát azon változtatni hamarosan nem lehet, ellenben ne szünjék meg az élő tiltakozás a karunkat ért méltánytalansággal szemben.

Ha azonban a törvényhatósági főlevéltárosok és allevéltárosok nem akarnak a törvény reájok vonatkozó szakaszában megnyugodni, ám nyilatkozzanak a teendők felől. Ügyünket nem hagyom cserben a jövőben sem, jól lehet, — én azt már más alkalommal is hangsulyoztam — az én törvényhatóságom a főlevéltárosi állás javadalmazását gavallérosan javadalmazta. Panaszra tehát nekem okom nincs, de ha a javadalomtól eltekintünk is, mindnyájunknak erkölcsi kötelessége állásunk erkölcsi tekintélyét közös munkával biztositani.

Rendelkezzetek tehát velem és csekély tollammal. Mondjátok el bizalommal nézeteiteket, véleményeiteket, de ne szórványosan, hanem fogjatok össze valamennyien, mert a sérelem közös. És ahogy rendelkeztek velem, ugy fogok tenni és esetleg a nyár folyamán hajlandó vagyok benneteket összehivni Budapestre vagy bárhová egy közös összejövetelre, ahol mindazt megbeszélhetjük, ami állásunk tekintélyét megvédeni alkalmas.

A hang azonban legyen mérsékelt és ünnepélyes. Ki kell abból zárni a szenvedelmet, az önmérséklet hiányát; mert amily elhibázott dolog volt a multban a tömörülés hiánya, éppen olyan méltatlan volna igazait védő karunkhoz a szenvedelem, amelynek nincs soha sem eredménye, csak keserüséget és vihart támaszt.

Koncz Ákos,
Debreczen, sz. kir. város főlevéltárosa.
Tb. tanácsnok.

Debreczen nagy kölcsöne.

Városunk haladása feltétlenül megkivánja egy ujabb kölcsön felvételét, melyből első sorban is kifizeti régebbi kölcsönét és az igy femnaradó összegből fedezi az ujabb alkotások kiadásait.

A városi Tanács komoly megfontolással összeállitotta a szükségleteket és a fedezetet és a következő javaslatot teszi a közgyüléshez.

„Felhatalmazza a közgyülés a városi Tanácsot arra, hogy ugy helybeli, mint hazai és külföldi pénzintézetekkel tárgyaljon a nagykölcsön felvételére vonatkozólag. A kölcsön vagy jelzálog, vagy községi kölcsön lesz s a tanács mindkét irányban tárgyaljon. A tárgyalások eredményéről tegye függővé a közgyülés azt, hogy a 17 milliós régi nagy kölcsönt konvertálja-e".

A városi Tanács a megvalósitásra váró szükségleteket a következőkben részletezi.

1. Egyetemre és ezzel kapcsolatos munkákra hatmillió kor.
2. Uj kórház épitésére hárommillió kor.
3. Tüdőbeteg szanatorium épitésére kétszázezer kor.
4. A református főgimnázium épitésére négyszázezer kor.
5. Kulturpalotára hatszázezer kor.
6. Zenede kibővitésére kétszázhatvanezer kor.
7. OMKE. internátusra négyszázötvenezer kor.
8. Városi szinház ujraépitésére, vagy átalakitására kétmillió kor.
9. Uj városháza épitésére négymillió kor.
10. Ugyanerre kisajátitásra és butorzatra egymilliókétszázezer kor.
11. Rendőrségi palotára nyolcszázhatvanezer kor.
12. Világitási vállalat kölcsönének visszafizetésére és uj beruházásokra hárommilliókétszázezer kor.
13. Városi téglagyár kibővitésére százötvenezer kor.
14. Köztisztasági és fuvarozási vállalatra kétszázezer kor.
15. Általános utcaburkolatra ötmillió kor.
16. Városi szabályozási terv végrehajtására ötmillió kor.
17. Nagyerdő parkirozására, uszoda, hullámfürdő és korcsolyapályára ötszázezer korona.
18. Nagyerdei vigadó épitésére négyszázezer kor.
19. Nagyerdei fürdőház, hidegvizgyógyintézet és ebben bérlakások épitésére egymillió kor.
20. Központi temetőre és krematóriumra egymillió hétszázezer kor.
21. Városi kertészetre százötvenezer kor.
22. Vásárcsarnok épitésére kétmillió hatszázezer kor.
23. Laktanyák ujjáépitésére hat millió kor.
24. Városi birtokokon uj épületekre három millió kor.
25. Szenyviztisztitó telepre hétszázkilencvenezer kor.
26. Kataszteri munkálatokra négyszázezer korona.
27. Közkórházi barak épitésére huszonnégyezer kor.
28. Közvágóhid kibővitésére háromszázhatvanháromezer korona.
29. Ugyanitt különböző létesitésekre háromszázezer kor.
30. Három népbérház épitésére kilencszázezer kor.
31. Népszálló épitésére egymillió kor.
32. Két népfürdőre százezer kor.
33. Csatornázás költségeire kell még kétszáznyolcvanhatezer kor.
34. Vizvezeték költségeire kell még ötszázharmincnégyezer kor.
35. Egyházi és iskolai kifizetetlen segélyekre százkilencezer kor.
36. Gazdasági ismétlő iskola költségeire negyvenkétezer korona.
37. Piac-utcai bérház függő kölcsönének kifizetésére egymillióötszázezer kor.
38. Katonai barak épitésére felvett kölcsön fizetésére háromszáztizenötezer kor.
39. Egy milliós függő kölcsön kifizetésére egymillió kor.
40. Piac-utca 11—13. számu házak vételára százötvenezer kor.
41. Három utca kövezésére felvett kölcsön visszafizetésére százözvenezer kor.
42. A 17 milliós kölcsön részleteinek fizetésére felvett kölcsön visszafizetésére kétszázhatvanháromezer kor.
43. A községi adóalapból felvett kölcsön visszatéritése kétszáznyolcvanezer kor.
44. Szépitési-alapból vett kölcsön visszafizetésére százhuszonötezer kor.
45. Nyugdij-alapból felvett kölcsön visszafizetésére harmincnégyezer kor.
46. Előre nem láthatókra három millió korona.

Ezen kiadásokkal szemben a fedezet:

1. Piac-utca 26—28. sz. bérpalota évi jövedelme százötvenezer kor.

2. Városház alatti boltok jövedelme százezer kor.
3. Kulturpalotai államsegély tizenötezer kor.
4. Szinház bérjövedelme negyvenezer kor.
5. Vásárcsarnok jövedelme százharminckétezer kor.
6. Kövezetvám adó harmincötezer kor.
7. Értékemelkedési illetékből kétszázhetvenötezer kor.
8. Temető jövedelme nyolcvanezer kor.
9. Honvédlaktanyák bére kétszáztizezer kor.
10. Rendőrségi palota lakásbére tizenegyezer kor.
11. Piac-utca 11—13. sz. házak jövedelme nyolcezer kor.
12. Nagyerdei vigadó, fürdő stb. jövedelme hetvenkétezer kor.
13. Béremelési jövedelmek a birtokokon a beruházásnak megfelelőleg száznyolcvanezer kor.
14. Csatorna és vizvezeték jövedelme háromszáznyolcvanezer kor.
15. Világitási vállalat kamatmegtéritése százhetvenhatezer kor.
16. OMKE. évi törlesztése tizenötezer kor.
17. Népbérház jövedelme ötvennégyezer kor.
19. Népszálló jövedelme ötvennégyezer kor.
19. Népfürdő jövedelme tizennégyezer kor.

A fentebb elősoroltakból kitünik, hogy a szükséglet körülbelül 55 millió koronát tesz ki, ezen összegben azonban nincs benne a 17 milliós nagy kölcsön. Az amortizációra forditandó összeg, mint jövedelem 2 millió koronát tesz ki, mely jövedelem azonban különböző vonalakon fokozható lesz ugy, hogy az amortizáció részleteit a jövedelmek fedezni fogják.

Mindenesetre kívánatos, hogy Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése épp oly bölcsességgel fogja a felveendő nagy kölcsön ügyét elintézni, amily körültekintéssel és a város iránt érzett szeretettel és gonddal azt a városi tanács előkészitette.

Hirek.

— **Nyilvános köszönet.** A fiu- és nőiparostanonciskola legkiválóbb növendékeinek vizsgai jutalmazására midőn a helybeli Iparos-kör 50 korona, Biczó Gyula ur 5 korona és Serly Ede ur 5 korona adományát a megjutalmazottak nevében e helyen is hálás köszönettel nyugtatom, maradok Debreczen, 1912 junius hó 26. *Csurka István*, ip. isk. igazgató.

— **Nyilvános árverés.** A Máv. debreczeni állomásfőnökségének jelentése szerint a vasuti kocsikban és az állomási helyiségekben elhagyott tárgyak, ugymint bőröndök, táskák, kalapok, esernyők, botok, ruha és fehérnemüek stb. Debreczen állomás podgyász felvételi helyiségében 1912. évi julius 2-án, délután 2 órakor kezdődő nyilvános árverésen adatnak el.

— **Uj mozgószinház.** A városi Tanács engedélyt adott Farkas Andornak, hogy a Miklós-u. 1. sz. házban mozgófényképszinházat állitson fel.

— **Por az utcákon.** Irtózatos porfelhő fekszik a városon nehány nap óta, amely különösen tüdőpusztitó különösen a Bethlen-utcán, hova a Jókai utca vészes pora bejut. Felkérjük a mérnöki hivatalt, sziveskedjék a Bethlen-utcát locsoltatni vagy vizzel, vagy porolajjal, mert ezen az utcán ugy a lakás, mint a járás-kelés türhetetlen. (Beküldetett.)

Szerkesztői üzenetek.

(Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.)

M. M. Leveledet vettem és csak azért nem feleltem eddig, mert két hét óta az ágyat őrzöm inszakadás következtében. Most azonban a részleges választ olvashatod a lapban. Ami a te magánesetedet illeti, ezen ne akadj fenn, mert akár főlevéltáros a cimed, akár levéltáros, annak idején jussod lesz az 1000 korona fizetési pótlékhoz, mert sem rangban, sem fizetésben nem mehetsz alább, mint amiben most vagy. Az a bizonyos felfogás sok tájékozatlanságot árul el és emellett egyáltalában nem illik a kommunitáshoz.

Ipszilon. Névtelenül csak az esetben közlünk cikkeket, ha az illető iró nevét megmondja a szerkesztőnek, aki, ha közli a cikket, el is vállalja minden oldalon a felelősséget. Az ön cikkének azonban egy nagy baja is van, nevezetesen az, hogy személyeskedő és olyanokat állit, amelyekről mi irásból, kezeink alatt levő aktákból tudjuk, hogy valótlanok. Ezen okból tehát, bármily „mély tisztelettel" kéri is cikke közlését, ezen kérését nem teljesithetjük, már csak az ildomosság és jóizlés szempontjából sem.

Z. L. A kivánt kézirat a héten készen lesz és megküldöm ugy az illető életrajzát, mint a történelmi tárgyu elbeszélést.

S. B. Mi ebben a kérdésben semlegesek maradunk, mert az a nézetünk, hogy a tisztviselő dolgozzék és ne politizáljon.

Hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város Tanácsa közhirré teszi, hogy a Piac-utca 26—28. számu bérházban az 1913 május hó 1-től kezdődőleg minden kényelemmel ellátott kisebb és nagyobb lakások lesznek kiadók.

A bérbeadásokra vonatkozó felvilágositásokat *Vargha Elemér dr.* tanácsnok adja meg, akinek hivatalos helyiségében (Városháza, I. emelet, 36. ajtó) a hivatalos órák alatt (d. e. 8-tól 1-ig) a lakások tervrajzai is megtekinthetők.

Kelt Debreczen sz. kir. város Tanácsától, 1912. évi junius hó 10-én.

A városi Tanács.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. honvéd Ludovika akadémiában üresedésben levő, az 1912—1913. tanév kezdetén betöltendő 2 (kettő) városi alapitványi helyre ujból pályázat hirdettetik.

Az alapitólevél feltételei szerint pályázhatnak: magyarországi illetőségü magyar állampolgárok, elsősorban a debreczeni illetőségü 17—20 éves, VIII. középiskolát végzett vagy végző ifjak.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények 1912. évi julius hó 15-én délután 5 óráig adandók be a városi tanács iktató hivatalába.

A pályázati hirdetmény a katonai és illetőségi ügyosztályánál (Városház, emelet, 19. szám) a kivatalos órák alatt megtekinthető.

A városi tanácstól.

„Ős Debreczen."

Elbeszélések Debreczen multjából.

Irta: Koncz Ákos.

A fővárosi és vidéki sajtó a legnagyobb elismeréssel emlékezett meg ezen kötetről, mely Debreczen multját rajzolja meg megfigyelő tollal.

Ára 3 korona.

Tisztviselőknek, tanároknak, tanitóknak, nyilvános könyvtáraknak, egyleteknek és tanulóknak 2 kor.

Kapható a szerzőnél:

Városház, földszint, 7-ik számu ajtó (közlevéltár.)

Debreczen szabad királyi város

világitási vállalata

városi üzlet Piac-utca 81. sz. alatt.

Elvállalja: légszesz és villamos vezetékek és felszerelések berendezését világitási és ipari célokra. Gázkályháknál és főzőknél az elhasznált légszesz legfeljebb egyharmadrész áru, mint a tüzelés költsége. Szép és olcsó lámpák, csillárok és hozzávaló felszerelések kaphatók. Szállit mindenféle dinamó gépeket és villamos motórokat. — Elsőrendü **pirszén (koksz)** házhoz szállitva olcsóbban mint bárhol és tiszta: **porosz kőszén** megrendelhető a légszeszgyárban vagy a városi üzletben. Valamint épületek és favazak megvédésére való **fekete kőszén kátrány** tetszés szerinti mennyiségben. — Mindennemü felvilágositással szivesen szolgál az igazgató:

Debreczeni Jenő gépészmérnök.

Gyári telefon: 74. Városi üzlet telefon: 90.

DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA. 1912—1168